

Assessora en Polítiques Europees

Romina Calvet

Un balanç de la quarta presidència espanyola de la UE

L'exercici de la Presidència rotatòria del Consell de la UE, una de les responsabilitats institucionals més importants en el procés d'integració europea, ha recaigut durant el primer semestre de 2010 en l'Estat espanyol, coincidint amb el moment històric de l'entrada en vigor del nou Tractat de Lisboa, el qual modifica substancialment el marc en què avançarà el procés d'integració europea en els pròxims anys. A més, la Presidència espanyola s'ha desenvolupat enmig d'una situació complexa, caracteritzada per la crisi econòmica i financera, i ha hagut de reaccionar davant d'imprevistos i dificultats com el retard en la posada en funcionament de la nova Comissió Europea o l'ajornament de la cimera amb els EUA. Aquest article ofereix un balanç del que ha suposat la quarta Presidència espanyola de la UE tot desgranant les especificitats i reptes als quals ha hagut de fer front, les grans prioritats de partida i els temes que, finalment, han estat més rellevants.

Una Presidència única, la primera en l'escenari post-Lisboa

Els grans canvis institucionals

Per raons que no responen a cap complicada negociació política de les que tenen lloc habitualment a Brusselles, sinó simplement a l'atzar, tan capriciosos a vegades en l'evolució històrica de la integració europea, a l'Estat espanyol li va tocar assumir la Presidència de la UE en un moment clau marcat per l'entrada en vigor, l'1 de desembre de 2009, del nou

Tractat de Lisboa, el qual implica canvis profunds en el funcionament de l'engranatge institucional europeu.

A l'Estat espanyol li va tocar assumir la Presidència de la UE en un moment clau marcat per l'entrada en vigor, l'1 de desembre de 2009, del nou Tractat de Lisboa.

És clar que la coincidència de l'entrada en vigor d'aquests canvis institucionals en el moment en què l'Estat espanyol assumia la seva quarta Presidència de la UE va conferir ja de per si una natura especial a la Presidència en qüestió, que havia d'impulsar el desplegament inicial de les noves normes de joc que regiran el funcionament de la UE durant molts anys però que, alhora, també afecten el rol i la capacitat d'influència de la Presidència.

D'aquesta manera, per entendre la singularitat que l'entrada en vigor del Tractat de Lisboa va conferir a la Presidència espanyola, i per copsar també el significat d'exercir tal Presidència, cal repassar algunes de les novetats institucionals més significatives aportades pel nou Tractat.

Primerament, l'estat que exerceix la Presidència continua assumint la Presidència del Consell de la UE, conegut com a Consell de Ministres, però deixa de presidir el Consell Europeu, en el qual es reuneixen els caps d'estat i de govern i que és la més alta instància política de la UE, ja que defineix l'orientació política general i les prioritats de la Unió. Amb l'entrada en vigor del Tractat de Lisboa, el Consell Europeu es converteix en una institució més de la UE i passa a tenir un president permanent amb l'objectiu d'assegurar la continuïtat i una visió a més llarg termini dels treballs del Consell. La persona escollida per exercir per primer cop de president estable del Consell Europeu durant un mandat de dos anys i mig, renovable només un cop, va ser l'antic primer ministre belga, Herman Van Rompuy, que té com a una de les seves funcions principals vetllar per arribar a la forja d'acords que permetin l'avenç dels treballs d'aquesta institució.

La segona gran novetat és que l'estat que exerceix la Presidència rotatòria de la UE abandona també la presidència del Consell de Ministres de Relacions Exteriors, que passa a estar exercida per un altre càrrec permanent, l'Alt Representant pels Afers Exteriors i la Política de Seguretat, el qual és alhora vicepresident de la Comissió Europea. La persona nomenada per coordinar els treballs en matèria exterior i de seguretat va ser la

britànica Catherine Ashton, la qual es veu assistida per un Servei Europeu d'Acció Exterior.

La modificació de les funcions de la Presidència

Com a conseqüència d'aquests dos grans canvis introduïts pel Tractat de Lisboa, l'estat que exerceix la Presidència de torn ha perdut inevitablement una de les funcions que li atorgaven més rellevància política i més visibilitat mediàtica: el lideratge temporal, concebut tant des d'una dimensió interna com externa a les fronteres de la UE, del rumb polític de la Unió. No obstant això, cal apuntar que a l'Estat espanyol encara li va restar un cert marge de maniobra per exercir, i intentar extreure'n el màxim rendiment, les quatre funcions que tradicionalment s'atribueixen a una Presidència rotatòria del Consell. És a dir, l'establiment de l'agenda (o poder d'*agenda setting*); l'organització dels treballs dels Consells sectorials; l'impuls per a l'assoliment d'acords i la representació dels interessos europeus a nivell internacional.

Com a conseqüència dels canvis introduïts pel Tractat de Lisboa, l'estat que exerceix la Presidència de torn ha perdut el lideratge temporal del rumb polític de la UE.

Pel que fa a la capacitat per establir l'agenda comunitària, la Presidència rotatòria està en disposició d'introduir, en virtut de les seves preferències polítiques, una sèrie de prioritats per impulsar a nivell europeu durant el seu semestre de mandat. Ara bé, és important tenir present que aquestes prioritats han d'encaixar dins el sistema de programació estratègica plurianual que inclou, per exemple, el programa de treball anual presentat per la Comissió Europea o la celebració d'una sèrie de reunions i de cimeres preestablertes. A més, les prioritats han d'estar consensuades amb els altres dos països que conformen l'anomenat Trio de Presidències, que és l'equip format per les tres Presidències rotatòries consecutives les quals estableixen un programa d'acció consensuat vàlid per als divuit mesos que duren els seus tres mandats. En el cas de la Presidència espanyola, s'ha treballat amb les futures Presidències belga i hongaresa, que succeiran l'espanyola.

Tot i que la funció d'organització dels treballs del Consell per part de la Presidència rotatòria s'ha vist reduïda amb la pèrdua de la Presidència del Consell Europeu i del Consell de Ministres d'Afers Exteriors, encara

resta una tasca important per a la Presidència rotatòria. D'una banda, la Presidència espanyola va haver d'assumir l'organització i la coordinació dels treballs de les nou formacions restants del Consell de Ministres, és a dir, del Consell d'Afers Generals i de les altres vuit formacions sectorials, com són el Consell d'Afers Econòmics i Financers (conegut com ECOFIN); el d'Ocupació, Afers Socials, Salut i Consumidors; el de Competitivitat; el de Transports, Telecomunicacions i Energia; el d'Agricultura i Pesca; el de Mediambient; i el d'Educació, Joventut i Cultura. D'aquesta manera, és important tenir present que la Presidència espanyola va conservar el poder de fixar l'ordre del dia de les reunions en què es decideixen els avenços dels textos normatius, tot exercint el seu rol de forjadora de consensos entre els estats membres i també entre el Consell de Ministres i les altres institucions que participen en el procés d'elaboració de les normes comunitàries, el Parlament Europeu i la Comissió Europea. Aquest rol d'impulsora de consensos respon a la tercera funció exercida per la Presidència espanyola, que també s'ha vist alterada per l'existència d'un nou marc institucional post-Lisboa.

Amb l'existència d'un president permanent del Consell, les funcions d'impuls per a l'assoliment de consensos queden repartides. D'aquesta manera, el president permanent del Consell, Herman Van Rompuy, va haver d'exercir el paper de mediador al nivell dels caps d'estat i de govern, mentre que de l'altra, la Presidència espanyola va haver de treballar per a l'assoliment de consensos a nivell ministerial i interinstitucional, sempre des d'una posició el més neutra i imparcial possible i en defensa dels interessos europeus, com correspon a l'estat que exerceix la Presidència.

En relació amb aquesta quarta funció, relativa a la representació dels interessos de la UE per part de la Presidència rotatòria en el nou marc institucional, cal apuntar que en la seva dimensió exterior queda també una mica esmorteïda. Això es deu principalment al fet que el president permanent del Consell assumeix el màxim rang en la representació exterior de la UE en els afers relatius a la Política Exterior i de Seguretat i, a més, ja no es disposa del rol de direcció que es podia exercir des de la Presidència del Consell de Ministres de Relacions Exteriors. Tot i així, és important apuntar que l'estat que presideix de torn la UE conserva un

cert protagonisme, ja que un nombre de cimeres internacionals se celebren en el seu territori.

Finalment, cal destacar que tot i el canvi d'escenari institucional, amb la creació de les noves figures i l'alteració de les funcions tradicionals de la Presidència rotatòria, la qual perd clarament molta de la visibilitat de què gaudia anteriorment, la Presidència espanyola va saber donar un suport efectiu per a l'inici del camí vers la consolidació de les noves estructures introduïdes pel Tractat de Lisboa, com ho demostra el fet de la inexistència de conflictes o contratemps institucionals rellevants motivats pel nou repartiment de funcions.

Les grans prioritats de partida i els imprevistos posteriors

Els programes del Trio i de la Presidència

Un cop analitzades les peculiaritats de les funcions exercides per la Presidència rotatòria de la UE en un nou context institucional, és fonamental, per tal de fer un balanç del que ha suposat la Presidència espanyola, conèixer les prioritats de partida que orientaven el seu programa de treball, així com analitzar els imprevistos que van reorientar l'agenda inicial, situant el centre d'atenció de la UE en unes qüestions més que no pas en unes altres.

Primerament, és important apuntar que les prioritats fixades per la Presidència espanyola no es poden entendre sense situar-les prèviament en relació amb el programa de treball conjunt elaborat pel Trio de Presidències format per Espanya, Bèlgica i Hongria. L'existència d'aquest programa conjunt té l'objectiu de proporcionar una major continuïtat al treball i a les iniciatives de la UE i s'estén des de gener de 2010 a juny de 2011.

El programa de treball conjunt dels espanyols, belgues i hongaresos conté el marc estratègic que recull les prioritats de treball en el context actual i detalla els objectius a més llarg termini. Entre aquestes prioritats i objectius que orienten l'acció del Trio en destaquen les següents: 1/ la revisió de l'Estratègia de Lisboa per tal de construir una Europa capaç de dominar la crisi i promoure el creixement

Les prioritats fixades per la Presidència espanyola no es poden entendre sense situar-les prèviament en relació amb el programa de treball conjunt elaborat pel Trio de Presidències format per Espanya, Bèlgica i Hongria.

sostenible i l'ocupació, la innovació i la competitivitat; 2/ la millora de la regulació i supervisió dels mercats financers; 3/ l'elaboració d'una agenda social més àmplia, prestant especial atenció als joves, a la igualtat de sexe i a la lluita contra la pobresa; 4/ la implementació i la possible revisió de la política energètica i del paquet climàtic a la llum dels resultats de la Cimera de Copenhaguen; 5/ l'aplicació efectiva del Programa d'Estocolm, que és el nou programa plurianual per al desenvolupament d'un vertader Espai de Llibertat, Seguretat i Justícia; i 6/ l'augment de l'eficàcia, la coherència i la visibilitat de l'acció exterior de la UE i la promoció dels drets humans i les llibertats fonamentals.

En consonància amb aquest marc estratègic elaborat conjuntament pel Trio, la Presidència espanyola va escollir fonamentar el seu programa en quatre prioritats centrals. La primera, de caire jurídic i institucional, feia referència a la consecució de la plena aplicació dels canvis introduïts pel Tractat de Lisboa, alguns dels més importants s'han analitzat en l'apartat anterior. La segona, es tractava de millorar la coordinació de les polítiques econòmiques per promoure la recuperació i el creixement sostenible a tota la UE, juntament amb el llançament de l'Estratègia Europa 2020, que ha d'impulsar la creació d'ocupació i el manteniment d'alts nivells de protecció social. Malgrat la pèrdua d'influència de la Presidència rotatòria en l'àmbit de les relacions exteriors com s'ha tractat també anteriorment. La tercera prioritat escollida per la Presidència espanyola va ser l'enfortiment de la política exterior de la UE en el seu rol d'actor global en l'escena internacional com a promotor d'estabilitat i de progrés. La quarta i darrera prioritat va ser el foment d'una Europa de drets i llibertats al servei dels ciutadans.

Els imprevistos que van reorientar l'agenda

Malgrat l'existència d'unes línies programàtiques clares, que havien d'orientar el rumb de l'acció de la Presidència espanyola, el primer semestre de 2010 va estar marcat per una sèrie d'esdeveniments que de seguida van acaparar tot el protagonisme en l'agenda comunitària, deslluïnt en gran mesura el rol de la Presidència espanyola i els temes que volia impulsar. Entre aquests imprevistos cal destacar l'inici tardà del mandat de la nova Comissió Barroso, però sobretot el rescat de Grècia, del qual va deri-

var la necessitat d'actuar ràpidament per a la protecció de l'euro, de reformar el model de govern econòmic de la UE i d'adoptar mesures de contenció del dèficit a Espanya i a d'altres estats europeus. També es van produir imprevistos rellevants que van afectar les expectatives de la Presidència en matèria de política exterior, com l'anul·lació de la cimera entre els Estats Units i la UE, que s'havia de celebrar en territori espanyol.

La nova Comissió Barroso

El primer entrebanc inesperat al qual la Presidència espanyola va haver de fer front va ser l'endarreriment de la posada en marxa de la segona Comissió Europea liderada pel portuguès José Manuel Durao Barroso, que va començar a ser operativa gairebé quatre mesos després de la data prevista inicialment. No va ser fins al 9 de febrer passat que el Parlament Europeu, reunit en sessió plenària, va donar el seu vistiplau al col·legi de vint-i-sis comissaris proposat pel president de la Comissió Europea en l'exercici del seu segon mandat. L'aprovació de la nova Comissió per part del Parlament s'havia vist dificultada fins a la data, per qüestions tals com la inexistència d'acord, després de l'audició corresponent, per ratificar la candidata búlgara, Rumiana Jeleva, com a comissària encarregada de l'ajut humanitari a causa de l'existència de seriosos conflictes d'interessos per exercir aquest càrrec. El retard en el nomenament de la nova Comissió Europea va comportar l'endarreriment, també fins a febrer, de la reunió de coordinació entre el Govern espanyol i l'executiu comunitari per tal de preparar els principals treballs conjunts que havien de tenir lloc durant la Presidència.

Entre els imprevistos de la Presidència espanyola convé destacar l'inici tardà del mandat de la nova Comissió Barroso, el rescat de Grècia, les mesures de contenció del dèficit a Espanya i d'altres estats europeus i l'anul·lació de la cimera entre els EUA i la UE.

La crisi grega i les seves conseqüències

El gran tema que inesperadament va copsar la major part del protagonisme durant el semestre de Presidència espanyola, arribant a dominar l'agenda comunitària del moment atesa la seva urgència i implicacions, va ser el rescat de Grècia i les qüestions que se'n van derivar, com la necessitat d'emprendre una acció ràpida per a la protecció de l'euro, la reforma

del model de govern econòmic de la UE i la necessitat d'adopció de mesures per a la consolidació fiscal.

Tot i que la Presidència espanyola va debutar enmig d'una crisi econòmica important, i que era conegut que Grècia havia incomplert les seves obligacions de política fiscal acumulant dèficits excessius en els darrers anys i ocultant l'estat real dels seus comptes, no s'havia previst que la possibilitat que Grècia pogués fer suspensió de pagaments del seu deute es convertís en un escenari tan real a curt termini.

Davant de la situació d'urgència en què es trobava Grècia, alguns estats europeus, liderats pel motor franco-alemany, van impulsar l'organització d'una operació de rescat financer amb l'objectiu principal d'evitar que la crisi grega «contagiés» la resta d'economies de la zona euro i arribés a posar en perill l'estabilitat i la continuïtat de la Unió Econòmica i Monetària. Així, els líders polítics europeus, d'acord amb la Comissió Europea i el Banc Central Europeu, van ratificar la necessitat de rescatar Grècia en una reunió extraordinària del Consell Europeu, celebrada l'11 de febrer. Altrament, i més enllà de l'acord per ajudar Grècia, els líders europeus van fer una declaració política en la qual expressaven la seva voluntat de millorar l'estructura de governança de l'euro, tot destacant la necessitat de millorar la coordinació de l'establiment dels objectius de política econòmica i de reforçar els mecanismes

La Presidència espanyola va jugar un discret paper en la materialització de l'acord entre els estats europeus per acudir en ajut de Grècia.

de vigilància per al seu compliment efectiu. La voluntat de les màximes autoritats polítiques de la UE de prioritzar aquests temes va ser materialitzada en diverses iniciatives durant els mesos posteriors a la reunió extraordinària de febrer.

És destacable apuntar que la Presidència espanyola va jugar un discret paper en la materialització de l'acord entre els estats europeus per acudir en ajut de Grècia, ja que els vertaders impulsors i artífexs de l'acord en el si del

Consell Europeu van ser el president francès, Nicolas Sarkozy, la cancellera alemanya, Angela Merkel, i el president permanent del Consell, Van Rompuy. És clar que les noves funcions atribuïdes i plenament assumides per Van Rompuy i el seu tarannà polític, caracteritzat per ser un bon forjador de consensos, no van ajudar que Espanya assumís un paper més re-

llevant. Tampoc no hi va ajudar el fet que el tàndem format per França i Alemanya demostrés el seu pes polític en el si de la UE assumint amb gran força el lideratge de la gestió de la crisi grega, la gravetat de la qual no havia tingut cap precedent des de la tempesta monetària de 1992 que va afectar al Sistema Monetari Europeu.

La principal conseqüència de la crisi grega va ser que els temes econòmics van passar a ocupar el lloc més important en l'agenda comunitària, reorientant així el programa de treball que la Presidència espanyola tenia previst impulsar durant el primer semestre de 2010. D'aquesta manera, els treballs comunitaris més rellevants es van centrar en la protecció de l'euro, la reforma del model de govern econòmic de la UE i l'adopció de mesures de contenció del dèficit a molts estats europeus. La lenta recuperació econòmica d'Espanya i la dolenta situació dels nivells d'atur i de dèficit públic no van ajudar que la Presidència espanyola pogués assumir un lideratge polític rotund en l'impuls d'aquests treballs tot i que algunes qüestions, com la millora de la coordinació de les polítiques econòmiques per promoure la recuperació i el creixement sostenible a tota la UE, figuraven, com s'ha vist, en el programa inicial de treball presentat per l'Estat espanyol.

Malgrat el relatiu impuls exercit per la Presidència espanyola, sí que és important tenir en compte que durant el seu semestre de mandat es van aconseguir fites importants per a l'avenç dels principals temes econòmics mencionats. D'una banda, la UE es va dotar d'un mecanisme europeu d'estabilització financera, en forma de fons, per protegir els seus estats membres d'atacs especulatiu i poder mantenir així l'estabilitat, la unitat i la integritat de la zona euro en el seu conjunt. La creació d'aquest Fons contra l'especulació, que pretén evitar futures crisis com la grega, va ser decidida durant la reunió extraordinària que el Consell ECOFIN, convocat i presidit per Espanya, va mantenir el 9 de maig. Aquest Fons, que podrà arribar a mobilitzar fins a 720.000 milions d'euros està format per tres elements: un sistema de crèdits basat en el pressupost comunitari d'un valor de 60.000 milions; un paquet de crèdits bilaterals dels estats de la zona euro per un valor de 440.000 milions; i un conjunt de préstecs del Fons

Sota la Presidència espanyola es va crear el Fons europeu contra l'especulació que pretén evitar futures crisis com la grega.

Monetari Internacional d'un valor de 220.000 milions. Aquest ajut financer es podrà concedir a un estat de la zona euro que experimenti o corri el risc de patir greus perturbacions econòmiques i financeres per circumstàncies excepcionals fora del seu control. Ara bé, l'atorgament de l'ajut estarà condicionat al fet que l'estat en qüestió adopti, d'acord amb la Comissió Europea i el Consell de Ministres, un programa estricte d'ajust econòmic i pressupostari.

En aquest context de recerca de l'estabilitat financera a la UE, un altre tema clau va ser l'establiment de plans de consolidació fiscal i de mesures estructurals per tal d'assegurar l'estabilitat fiscal i un augment del creixement econòmic en tots els estats membres de la UE. És conegut que l'Estat espanyol va ser un dels 12 països que, havent violat el límit del dèficit fiscal permès, va haver d'adoptar un pla d'ajust pressupostari on es detallessin les mesures que s'adoptarien en vistes a aconseguir una reducció substancial dels seus nivells de dèficit. Aquest pla de reducció del dèficit va venir acompanyat de l'adopció per part del Govern espanyol, i sense haver pogut arribar a un acord amb els interlocutors socials, d'un decret relatiu a la reforma del mercat laboral.

Altrament, es va treballar per avançar amb rapidesa en la regulació i supervisió dels mercats financers, en particular dels mercats derivats i de les agències de qualificació del crèdit. D'aquesta manera, els dirigents europeus, reunits a Brussel·les el 17 de juny en el darrer Consell Europeu celebrat en Presidència espanyola, van insistir que calia completar urgentment les reformes del sistema financer per fer-lo més segur, eficaç, transparent i responsable i es van mostrar favorables a la proposta del president del Govern espanyol de publicar, cap a mitjan juliol de 2010, els resultats dels exàmens de resistència de les institucions financeres per demostrar la seva solidesa. El Consell Europeu també va demanar al Consell i al Parlament Europeu l'adopció de les propostes legislatives sobre supervisió financera per permetre l'operativitat a principis de 2011 de la Junta Europea sobre risc sistèmic i les tres Autoritats europees de supervisió. Alhora, els líders europeus van insistir en el fet que calia treballar per tal d'arribar a un acord sobre les propostes legislatives relatives als fons d'inversió alternatius (*hedge funds*) i la supervisió de les agències de qualificació del crèdit. Cal apuntar que la decisió sobre la regulació

dels *hedge funds* estava prevista per al mes de març, però va ser posposada a petició del llavors primer ministre britànic Gordon Brown. Altrament, el Consell Europeu va donar suport al fet que la Comissió Europea presentés, ja de cara al mes d'octubre vinent, diverses propostes legislatives sobre els mercats de productes financers derivats i sobre *short-selling*. És destacable també que el Consell Europeu en la seva reunió del 17 de juny es mostrés també favorable a la introducció d'un sistema d'imposició i de taxes a les entitats financeres per garantir un repartiment just de la càrrega que suposa la crisi econòmica i per establir incentius per contenir el risc sistèmic.

Pel que fa a la qüestió de la millora del model de govern econòmic de la UE, la qual va ocupar també gran part dels treballs durant el semestre de Presidència espanyola, el 12 de maig va ser publicada una Comunicació de la Comissió Europea sobre el reforç de la coordinació de les polítiques econòmiques dirigida al Parlament Europeu, al Consell, al Consell Europeu, al Banc Central Europeu, al Comitè Econòmic i Social i al Comitè de Regions. L'objectiu d'aquesta Comunicació va ser establir un conjunt d'eines essencials, que van ser referendades pel Consell Europeu de juny, per guiar la UE vers l'enfortiment de la coordinació econòmica mitjançant, primer, un reforç del Pacte europeu per a l'estabilitat i el creixement, tant en la seva dimensió preventiva com en la correctiva; segon, un monitoratge efectiu de les diferències macroeconòmiques i les tendències dels nivells de competitivitat en l'àrea de l'euro; i tercer, la disponibilitat d'un instrument permanent de resolució de crisis per als membres de la zona euro, que es correspon amb el mecanisme europeu d'estabilització financera analitzat més amunt.

El llançament de l'Estratègia Europa 2020 que, com s'ha vist, era una prioritat del programa de la Presidència espanyola, va ser un dels altres temes claus que es van impulsar durant el passat semestre com a part integrant del procés de reforç de la governança econòmica europea. Aquesta nova Estratègia per al creixement i l'ocupació, que substitueix l'Estratègia de Lisboa i que està basada en la innovació i la sostenibilitat, va rebre el vis-

El llançament de l'Estratègia Europa 2020 va ser un dels temes claus que es va impulsar durant la Presidència espanyola com a part integrant del procés de reforç de la governança econòmica europea.

tiplau final dels caps d'estat i de govern de la UE durant el Consell Europeu del 17 de juny.

L'àmplia Estratègia Europa 2020 atorga una importància particular als desequilibris financers i estructurals i estableix un pla ambiciós i complet per tal d'aconseguir de manera coordinada un creixement econòmic intel·ligent, sostenible i inclusiu a tota la UE. En el context de la crisi posa un accent especial a les respostes que cal aportar per fer front a les mancances europees en matèria de vigilància macrofinancera i als reptes estructurals, així com també a la necessitat de tenir un marc polític específic per a la zona euro que permeti lluitar contra els grans desequilibris macroeconòmics. En relació amb Europa 2020, el Consell Europeu va confirmar els cinc objectius quantificables que han de guiar de manera prioritària l'acció de la UE i dels estats membres. Aquests objectius són: 1/ arribar a una taxa d'ocupació del 75% per a les persones d'entre 20 i 64 anys; 2/ millorar les condicions per a la recerca i el desenvolupament, tot arribant a invertir el 3% del PIB; 3/ reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle d'un 20% en relació amb els nivells de 1990, augmentar la proporció del consum d'energies renovables d'un 20% i incrementar un 20% l'eficiència energètica; 4/ millorar els nivells d'educació, reduint l'abandonament escolar almenys en un 10% i augmentant al 40%, com a mínim, la població que completa l'educació secundària o equivalent; i 5/ aconseguir que almenys 20 milions de persones surtin de la pobresa o de situacions d'exclusió.

L'anul·lació de diversos actes internacionals

Tot i que ja s'ha vist que una de les funcions tradicionals de la Presidència rotatòria més alterada pel nou context institucional ha estat la relativa a la representació dels interessos de la UE en política exterior, l'Estat espanyol considerava prioritari poder aprofitar el marge de maniobra restant per obtenir una certa visibilitat en aquest àmbit i per això va col·locar aquesta qüestió en un lloc prioritari del seu programa de treball. Malgrat això, diversos imprevistos es van succeir tot deslluint el paper de la Presidència i reforçant el caràcter marcadament econòmic de l'agenda comunitària del semestre.

De les tres reunions internacionals més importants que estava previst que tinguessin lloc a l'Estat espanyol durant la Presidència, només es va

celebrar la cimera amb els països d'Amèrica Llatina, ja que la cimera UE-EUA i la de la Unió per a la Mediterrània van ser anul·lades.

La cimera UE-EUA, que s'havia organitzat cada any des de 1991 i que s'havia de celebrar a Madrid el mes de març, pretenia ser un relançament de les relacions transatlàntiques de la UE i, alhora, una representació de la normalització de les relacions entre l'Estat espanyol i els EUA. Per aquesta raó, la negativa per part de l'administració Obama que la cimera tingués lloc, al·legant raons de política interna i també relatives al contingut a tractar en aquesta trobada, va suposar un trasbals important per al compliment de les expectatives de la Presidència espanyola en matèria de política exterior.

L'Estat espanyol no va poder acollir cap cimera internacional transcendent per al futur de les relacions de la UE amb la resta del món.

De la mateixa manera, l'anul·lació de la celebració de la cimera de la Unió per a la Mediterrània, prevista per al 6 de juny a Barcelona, va suposar un fracàs per al compliment d'una de les prioritats que la Presidència espanyola volia tirar endavant: l'enfortiment de les relacions de la UE amb els països de la Mediterrània. La cimera, que havia de reunir 47 països amb l'objectiu d'establir les bases d'un espai comú de cooperació, no va poder tenir lloc a causa de la confluència de l'increment de les tensions en el conflicte àrab-israelià amb la crisi econòmica i financera.

Comentaris finals

L'Estat espanyol va poder gaudir durant sis mesos, des de l'1 de gener fins al 30 de juny de 2010, de l'oportunitat històrica d'exercir la primera Presidència rotatòria de la UE en el nou context institucional introduït pel Tractat de Lisboa. Aquests canvis institucionals van afectar doblement la Presidència espanyola ja que, d'una banda, la creació dels nous càrrecs va alterar les funcions tradicionalment exercides per la Presidència rotatòria i, de l'altra, la Presidència va haver de posar tot el seu esforç en aconseguir que les noves estructures es possessin en funcionament sense grans entrebancs ni conflictes. Cal dir que la Presidència espanyola, actuant en respecte del nou equilibri institucional, va aconseguir complir amb èxit l'objectiu de donar ple suport tant al president del Consell Europeu com a l'Alta Representant pels Afers Exteriors i la Política de

Seguretat per tal que poguessin començar a exercir les seves funcions amb normalitat.

Ara bé, tot i la rellevància històrica de ser la primera presidència post-Lisboa, la Presidència espanyola sembla que no serà recordada precisa-

La Presidència espanyola serà recordada per veure's superada i eclipsada per una crisi econòmica i financera sense precedents, que va trasbalsar les prioritats de partida i va reorientar completament l'agenda comunitària del semestre.

ment per aquesta especificitat, sinó més aviat per ser una presidència que es va veure en gran mesura superada i eclipsada per una crisi econòmica i financera sense precedents, que va trasbalsar les prioritats de partida fixades per Espanya i va reorientar completament l'agenda comunitària del semestre, donant protagonisme a d'altres actors, com el motor franco-alemany.

Les circumstàncies, marcades pel rescat de Grècia i les seves conseqüències, van conduir que els estats europeus haguessin de centrar tots els seus esforços en els temes de caràcter econòmic arribant a l'assoliment d'acords, de difícil consecució un temps enrere, com l'establiment d'un mecanisme europeu permanent d'estabilització financera.

Tot i que l'especial incidència que la crisi econòmica i financera va tenir en l'Estat espanyol no va afavorir que aquest pogués prendre un rol de lideratge en tota la gestió de la crisi, en el primer semestre de 2010 sí es va avançar en aspectes claus que determinaran l'evolució del procés d'integració europea a mitjà i llarg termini. Entre aquestes qüestions destaquen les decisions relatives a la regulació i la supervisió dels mercats financers, a la millora de la governança econòmica en el si de la UE i a l'adopció de l'Estratègia Europa 2020, que és el programa de reformes a gran escala per tal de fomentar el creixement econòmic i de l'ocupació a la UE durant els pròxims 10 anys.

Tenint en compte tots aquests progressos, no hi ha cap dubte que durant els sis primers mesos del 2010 s'ha viscut un moment clau de la història de la UE, sobretot de la zona euro, i que l'Estat espanyol, com a Presidència rotatòria de la UE i membre de la Unió Econòmica i Monetària, ha contribuït, encara que de manera tibia, al disseny d'una resposta europea coordinada per fer front a la crisi econòmica i financera internacional i a la crisi del deute que ha afectat els mercats europeus. Caldrà veure

com ara Bèlgica, un estat on el 13 de juny passat es van celebrar eleccions per a l'elecció d'un nou govern després de viure tres anys d'inestabilitat política continuada, pren el relleu en la gestió dels temes que queden pendents per superar la crisi que encara afecta amb força la UE.